

Lauri Vahtre   Mart Nutt

Lähiajalugu III

Gümnaasiumiõpik

**20. sajandi arengu põhijooned:
Eesti ja maailm**

▼maurus

Väljaandja kinnitab õpiku vastavust kehtivale gümnaasiumi riiklikule õppekavale ning haridus- ja teadusministeeriumi poolt õpekirjandusele kehtestatud nõuetele.

Lauri Vahtre, Mart Nutt

Lähiajalugu III. 20. sajandi arengu põhijooned: Eesti ja maailm. Gümnaasiumiõpik

Retsenseerinud Toomas Hliio, Sigrid Abiline

Toimetaja Katrin Martsik, Tarvo Siilaberg

Keeletoimetaja Piret Pöldver

Kujundaja Heisi Väljak

Kaardid, skeemid Heisi Väljak

Küsimused koostanud Marilyn Mägi, Tarvo Siilaberg

Fotod ja illustratsioonid

Mauruse pildikogu, Shutterstock, AOP/Corbis.

Pärnu Muuseum (84), Rahvusarhiivi Filmiarhiiv (85), Eesti Kaitsevägi (135), Eesti Ajaloomuuseum (165), Eesti Rahva Muuseum (166–167), Anu Lepp (87).

Wikimedia Commons: Felix Maschek (31), Strawberry on Vanilla (42), Jon Åslund (55), Ines Zgonc (61), Olpl (74), Hohum (116), Ramy Raouf (128), Bundesarchiv (145), Gerald Praschl (146), Fanny Schertzer (153), Michael Büker (154–155), Harald Kivinurm (162–163), Christophe Marcheux (180), USA armee (219).

Kirjastus on püüdnud ühendust saada kõigi illustratsioonide autorite või nende volitatud esindajatega. Palume neil, kellega me pole ühendust saanud, pöörduda kirjastuse Maurus poole.

Leibniz-Institut für Bildungsmedien
Georg-Eckert-Institut
- Forschungsbibliothek -

ISBN 978-9949-9539-5-0

Autoriõigus: Maurus Kirjastus OÜ, 2014

Esmatrükk 2014. Juurdetrükk 2019

Tartu mnt 74, 10144 Tallinn

Telefon 5919 6117

www.kirjastusmaurus.ee

tellimine@kirjastusmaurus.ee

2022/1051

EW

H-58

(1,2019)3

Kõik õigused käesolevale väljaandele on seadusega kaitstud. Ilma autoriõiguse omaniku kirjaliku loata pole lubatud ühtki selle väljaande osa paljundada ei mehaaniliselt ega muul viisil.

Sisukord

Eluolu ja kultuur	7
1.1. 20. sajand: perioodid, regioonid, rahvastik	8
1.2. Õigused	16
1.3. Usk ja ateism	26
1.4. Tarbimine ja olme	32
1.5. Massikultuur	38
1.6. Poliitilise, filosoofilise ja majandusmõtte põhijooned	44
1.7. Ideoloogiate muutumine ja tulevik	50
1.8. Vabadus	56
1.9. Rahvuslus	62
1.10. Kommunikatsioon ja üleilmastumine	68
1.11. Vaimsete arengute kajastused kunstis	74
1.12. Poliitiliste olude mõju Eesti kultuurile ja eluolule	82
Sõja ja rahu küsimus	91
2.1. Sõda ja suhtumine sõjasse 20. sajandil	92
2.2. Sõdade põhjused	98
2.3. Relvastuse areng 20. sajandil	104
2.4. Võidurelvastumine ja desarmeerimine	110
2.5. Külma sõda ja kahepooluseline maailm	116
2.6. Konfliktikolled ja sõdade tulevik	122
2.7. Rahvusvahelised organisatsioonid ja rahu kaitse	130
Inimsusevastased kuriteod	137
3.1. Inimsusevastaste kuritegude juured	138
3.2. Inimsusevastased ja sõjakuriteod	144
3.3. Genotsiid	150
3.4. Eetilised valikud suhtumises diktatuuridesse	156
3.5. Inimsusevastased kuriteod Eestis	162
Muu maailm	169
4.1. Koloniaalsüsteemi lagunemine ja selle tagajärjed	170
4.2. Islamimaailma esiletõus. Araabia maad	178
4.3. Aasia 20. ja 21. sajandil	184
4.4. Aafrika 20. ja 21. sajandil	190
4.5. Ladina-Ameerika 20. ja 21. sajandil	196
4.6. Uued vastasseisud – terrorism ja kübersõda	204
Kokkuvõte	210
Mõistesõnastik	214